

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره و تاریخ بازنگری:		
۱ از ۱۳	شماره صفحه:		

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ شعیب مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:
فهرست اصلاحیه های صادره			
شماره بازنگری	تاریخ بازنگری	شماره صفحه اصلاح شده	شرح اصلاحیه
وضعیت کنترل			
معتبر	منسوخ	بازنگری سالانه	
			
هرگونه ایجاد، بازنگری، ویرایش و یا تغییر در محتوا، قالب و شکل دستورالعمل منوط به بررسی تخصصی و تأیید مدیریت نوسازی و تحول اداری می باشد.			

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره و تاریخ بازنگری:		
۱۳ از ۱۲	شماره صفحه:		

۱- هدف و دامنه کاربرد

در طی هزاران سال جوندگان علی الخصوص موش ها یکی از همه جا حاضر و مقاوم ترین آفات هستند که در محیط های شهری و روستایی فعالیت داشته و با وارد آوردن خسارت به مواد غذایی و پایین آوردن ارزش آنها در محیط زیست بشر به عنوان یک معضل اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی تلقی گردیده اند. مضافاً آنکه موش ها به عنوان مخزن و ناقل در انتشار بیش از ۴۰ بیماری باکتریایی، ویروسی و انگلی به انسان ها دخالت دارند. امروزه متأسفانه وجود آنها به دلیل رشد شهرها و توسعه ناکافی سیستم جمع آوری فاضلاب خانگی و واحدهای تجاری در سطح شهرها توانسته یک مزاحمت قابل توجه باشد که اغلب منجر به آسیب های ساختاری و نگرانی های بهداشتی شده است. از اینرو حفظ سلامت جامعه انسانی و پیشگیری از بیماری های مشترک بین انسان و حیوان در اولویت سازمان بهداشت جهانی قرار دارد؛ لذا مهار جمعیت آنها حائز اهمیت است.

لذا دستورالعمل پیشرو با هدف مهار جمعیت موش در بوستان ها، جلوگیری از سرایت بیماری های مشترک میان انسان و موش، ارتقای سلامت عمومی و بهداشت شهروندان، پاکسازی و سالم سازی سطح شهر و امحای حیوانات موزی تدوین شده است. همچنین با مشارکت شهروندان با رعایت بهداشت عمومی و محیطی، رعایت بهداشت واحدهای صنفی و غذایی در سطح شهر و نریختن زباله های خانگی و خوراکی در معابر و جویها، دفع به موقع زباله های خانگی می توان تا حد قابل توجهی جمعیت موش ها را کنترل کرد.

در این راستا "دستورالعمل فوق" بویژه بوستان ها و نوار ساحلی به منظور ارتقاء بهداشت عمومی و رفاه شهروندان و اقدام در راستای حل معضلات بوستان های شهر بندرعباس با توجه به مستندات قانونی موجود که در ذیل آمده است یکپارچه و تدوین شده است.

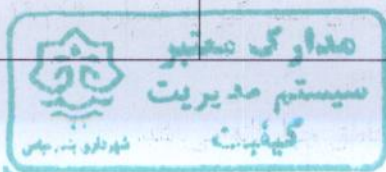
۱) راهنمای مهار جمعیت موش در محیط های شهری ابلاغی به شماره ۱۰۲۵۰ مصوب ۱۴۰۳/۳/۱۶ سازمان شهرداری ها و وزارت کشور.

۲) دستورالعمل بهداشت محیطی ضمیمه سوم جونده کش مجاز کشور ابلاغی به شماره ۱۴۰۲/۱۱/۱۷ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی کشور.

۳) استاندارد راهنمای دفن لاشه حیوانات برای جلوگیری از بیماری های همه گیر به شماره ۱۹۱۰۶ مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۰ سازمان استاندارد کشور.

محدوده کاربرد این دستورالعمل در حوزه عملیاتی کلیه شهرداری های مناطق چهارگانه می باشد.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هفشجانی (مدیر سامانه های ساحل) تاریخ و امضاء: افشین مظفری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۸/۲۱ شعیب مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

۲- مسئولیتها و اختیارات

مسئولیت این دستورالعمل به منظور برنامه ریزی (کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت) جهت مهار موش ها در محیط های شهری، بر عهده معاونت خدمات شهری می باشد که بر چگونگی اجرای کار نظارت و اقدام به گزارش دهی به مراجع ذیصلاح از جمله مدیر کل امور شهر استانداری، فرمانداری، مرکز بهداشت استان/شهرستان می نماید.

مسئولیت اجرای این دستورالعمل جهت ارائه نوع، میزان طعمه و محل طعمه گذاری با سازمان سیمما، منظر و فضای سبز شهری و اقدام، به عهده مدیران مناطق چهارگانه می باشد.

مسئولیت تغییر و به روزآوری، با پیشنهاد تهیه کنندگان این دستورالعمل و تأیید معاونت خدمات شهری و معاونت برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی و تصویب شهردار می باشد.

۳- تعاریف و اصطلاحات

(۱) جوندگان^۱ (آفت شهری، بهداشتی و خانگی): جوندگان از راسته پستانداران و بزرگترین گروه آنها هستند که در محیط زیست انسانی زندگی می کنند و علاوه بر خسارت مالی که به بار می آورند بطور بالقوه برای انسانها نیز مخاطرات سلامتی به بار می آورند. موش ها در گروه یاد شده قرار می گیرند و شامل موش های صحرایی بزرگ^۲ و موش های کوچک^۳ می باشند.

(۲) بیماری: حضور موش ها در محیط شهری سبب ایجاد بیماری می نماید و انتقال بیماری ها از جوندگان به انسان از چند طریق ممکن است:

الف- بیماری هایی که در اثر گاز گرفتگی موش ها منتقل می شوند از جمله بیماری های ویروسی، میکروبی و قارچ ها، تولا رمی، طاعون، یرقان و تب.

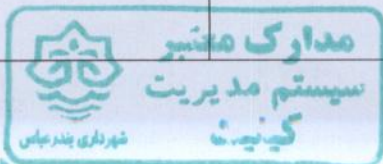
ب- بیماری های منتقله که از طریق ادرار و مدفوع موش ها منتقل می شوند مانند لپتوسپیروز، مسمومیت های غذایی ناشی از سالمونلا و انتقال انگل هایی مثل همینولیس نانا و همینولیس دیمی نوتا.

¹ Rodents

² Rats

³ Mice

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هفشجانی (مدیر ساماندهی ساحل) تاریخ و امضاء: افشین مظفری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: شعبیه مهیمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

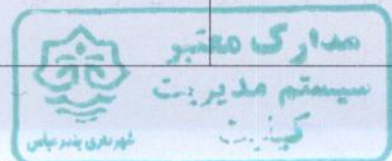
پ- بیماری های منتقله توسط اکتوپارازیت های جوندگان به انسان شامل بیماری طاعون (به وسیله کک و موش) تب راجعه (به وسیله کنه و موش). همچنین در جدول ۱ به برخی بیماری های مهم منتقله از موش به انسان اشاره شده است.

جدول ۱- چند نمونه بیماری منتقله از موش به انسان

ردیف	نام بیماری	نوع بیماری	علائم	نوع ابتلا
۱	لیپوسپیروز (Leptospirosis)	عفونی	تب، استفراغ، خونریزی و بزرگی و دردناکی کبد.	خوردن آب و غذای آلوده با ادرار موش ها یا آب تنی در آب های آلوده
۲	سالمونلوز (Salmonellosis)	عفونی	تب و استفراغ	غذای آلوده
۳	سودو کو	عفونی	تب و لرز بازگرد	گاز گرفتن موش
۴	تریشینوز (Trichinosis)	کرم (نماتدها)	درد شدید عضلات	خوردن گوشت خام یا نپخته آلوده به لارو
۵	تیفوس موشی (Murine Typhus)	عفونی	سردرد، تب و لرز، دردشکمی، سرفه، عرق و دردهای عمومی ظاهر می شود. شش روز پس از علائم اولیه در قسمت بالای شکم و سپس در تمام بدن غیر از صورت و کف دست و پا، دانه های قرمز رنگی پدیدار می شود.	مدفوع بعضی از کک ها
۶	طاعون یا مرگ سیاه (plague Black Death)	باکتریال	زخم در محل گزش کک در پوست انسان، استفراغ و دردهای شکمی، خونریزی زیر پوستی، تب و لرزهای مداوم، کاهش فشار خون، سردردهای مزمن، بزرگی غدد لنفاوی، بی قراری شدید، هذیان های مدام، عفونت خون، عفونت ریه، تپش قلب	انتقال بیماری در اثر تماس با حیوانات آلوده تماس مستقیم با انسان های مبتلا به بیماری تماس با کک، شپش و کنه آلوده

۳) کلنی: "کلنی" یا "قبیله" به اجتماعی از موش ها اطلاق می شود که به منظور تأمین مواد غذایی، حرارت ثابت، رطوبت مناسب و پناگاهی امن در کنار هم زندگی می کنند.

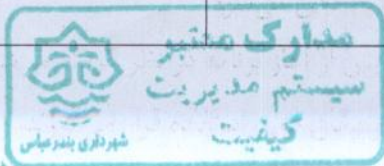
تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هفتجانی (مدیر سامانه های ساحلی) تاریخ و امضاء: افشین مظهری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ شعبیه مهیمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
شماره و تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره صفحه:		
۱۳ از ۵	شماره صفحه:		

- ۴) زیستگاه: به مکان هایی گفته می شود که شرایط مناسبی برای رشد و تکثیر جانوران مضر شهری در آن وجود داشته باشد.
- ۵) فضای باز: به فضاهای خارجی و بدون سقف نظیر زمین های بازی، محل های دفع زباله، پارک ها و از این قبیل اطلاق می گردد.
- ۶) مهار جمعیت: به اقداماتی که به منظور کاهش یا حفظ اندازه جمعیت و کنترل زاد و ولد موش ها در شهر با استفاده از روش های فیزیکی، شیمیایی و تلفیقی انجام می شود، اطلاق می گردد.
- ۷) طعمه: به مواد سمی یا غیر سمی برای انسان اطلاق می شود که مورد تأیید وزات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفظ نباتات بوده و برای مبارزه و از بین بردن جوندگان در لانه یا کلنی های شناسایی شده در سطح شهرها استفاده می گردد.
- ۸) معاونت بهداشتی: منظور معاون بهداشتی و رئیس مرکز بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهرستان بندرعباس است.
- ۹) تله: وسیله ای برای به دام انداختن موش است و در اماکنی که امکان استفاده از عملیات شیمیایی وجود ندارد، از تله استفاده می شود. تله ها به شکل کشنده، زنده گیر و چسبی قابل استفاده هستند.
- ۱۰) طعمه گذاری: عبارت است از اقدام به قراردادن طعمه مسموم در محل مناسب جهت خوردن شدن توسط هدف و ایجاد مسمومیت در آنها.
- ۱۱) جعبه طعمه: محفظه ای است با طراحی خاص که فضای کافی برای طعمه مسموم دارد و ضمن ایجاد دسترسی آفت هدف به طعمه مسموم از ریخت و پاش و آلودگی آن جلوگیری می کند و بر طول عمر طعمه می افزاید.
- ۱۲) طعمه گذاری ضربانی: نوعی روش طعمه گذاری است که در آن طعمه به مقدار کم اما به دفعات مورد استفاده قرار می گیرد، در میان دفعات طعمه گذاری یک فاصله زمانی بدون طعمه (استراحت) در نظر گرفته می شود.
- ۱۳) انزجار از طعمه: وضعیتی است که در آن جونده از نزدیک شدن به طعمه یا مصرف آن خودداری می کند و یا حتی آن را از لانه خود بیرون می اندازد.
- ۱۴) فرمولاسیون طعمه: به فرمولاسیون های پاستا، پلت و واکس بلاک اطلاق می شود.
- ۱۵) دوره عملیات: هر دوره عملیات طعمه گذاری معمولاً تا ۳۵ روز پس از آغاز برنامه در نظر گرفته می شود.
- ۱۶) جونده کش: ترکیباتی هستند که به منظور مدیریت جمعیت جوندگان مورد استفاده قرار می گیرند.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هوشجانی (مدیر ساماندهی سبز) تاریخ و امضاء: افشین مظهری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۸/۲۱ شعیب مهیمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره و تاریخ بازنگری:		
۱۳ از ۶	شماره صفحه:		

(۱۷) برگه اطلاعات ایمنی ترکیب: برگه‌ای است حاوی اطلاعاتی در خصوص نحوه صحیح کاربرد ترکیبات شیمیایی، شرایط مناسب انبارش و جابجایی آنها و نکات ایمنی که باید رعایت شوند و همچنین نحوه مقابله با عوارض آن ماده. در صورت بروز خطر هر ماده شیمیایی، برگه اطلاعات ایمنی مختص به خود را دارد که توسط تولید کننده در هنگام عرضه ترکیب به بازار منتشر می‌شوند.

(۱۸) جونده کش‌های ضدانعقادی: ترکیبات شیمیایی هستند که موجب اختلال در تولید ویتامین K در میکروزوم کبد از طریق مختل نمودن عملکرد آنزیم احیا کننده اپوکساید ویتامین K می‌شوند.

(۱۹) جونده کش‌های ضدانعقادی نسل اول: منظور جونده کش‌های چند دوز است.

(۲۰) جونده کش‌های ضدانعقادی نسل دوم: منظور جونده کش‌های تک دوز است.

(۲۱) جونده کش ضدانعقادی تک دوز: جونده کش‌هایی با سمیت قوی هستند که با یکبار مصرف اثرات مسمومیت در جانور هدف ظاهر می‌شود.

(۲۲) آهک: مواد آهکی به طور عمده شامل اکسید کلسیم یا ترکیبی از اکسید کلسیم و احتمالا اکسید منیزیم، تولید شده توسط تکلیس سنگ آهک، سنگ آهک منیزیم و یا سنگ آهک دولومیت می‌باشند.

فهرست انواع جونده کش‌های مجاز:

۱- جونده کش‌های ضدانعقادی تک دوز مجاز: برای طراحی و اجرای برنامه‌های مبارزه با جوندگان شهری، بهداشتی و خانگی مطابق با فهرست جدول ۲ شامل طعمه‌های مسموم با مواد مؤثره برودیفاکوم، برمادیولون، دیفتیالون و دیفناکوم و در فرمولاسیون‌های پاستا، گرانول، پلت و واکس پلاک هستند. از جونده کش‌های نسل دوم مشتق از هیدروکسی کومارین محسوب می‌شوند. میزان غلظت ماده مؤثره در مورد دیفناکوم، برودیفاکوم و برمادیولون ۰/۰۰۵ درصد و در مورد دیفتیالون ۰/۰۲۵ درصد است. پادزهر اختصاصی این ترکیبات ویتامین K است. جدول ۲ به محدودیت‌های استفاده از جونده کش‌های ضد انعقادی تک دوز اشاره دارد.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هشتجانی (مدیر سامانه‌های بهداشتی) تاریخ و امضاء: افشین مظفری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ شعیب مهینی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
شماره و تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره صفحه:		
۷ از ۱۳			

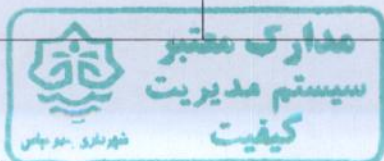
جدول ۲- فهرست جونده کش های ضد انعقادی تک دوز و محدودیت استفاده از آن

جونده کش های ضد انعقادی تک دوز	
نوع سم	محدودیت ها
برودیفاکوم	نباید در فضای سبز باز مورد استفاده قرار گیرد.
دیفتالون	در صورت اجبار به استفاده در فضای باز مسئول فنی باید ضمن ارائه مستندات فنی جهت توجیه کاربرد آنها، قبل از اقدام به طعمه گذاری از محل بازدید نموده و در خصوص مخاطرات احتمالی برای ساکنان و موجودات غیر هدف ارزیابی خطر محیطی به عمل آورد. فقط در صورتی که ارزیابی خطر مناسب باشد، می توان از این جونده کش استفاده نمود. تبصره: برودیفاکوم قابل استفاده جهت طعمه گذاری ضربانی است.
برومادیولون	مسئول فنی باید قبل از انجام طعمه گذاری از محل بازدید نموده و در خصوص مخاطرات احتمالی برای ساکنان و موجودات غیر هدف ارزیابی خطر محیطی به عمل آورد. فقط در صورتی که ارزیابی خطر مناسب باشد، می توان از این جونده کش استفاده نمود.
پفتاکوم	

۲- جونده کش های ضد انعقادی چند دوز: جونده کش های موجود در فهرست سموم مجاز کشور که کاربرد آن ها در برنامه های مبارزه با جوندگان شهری، بهداشتی و خانگی مجاز است شامل طعمه های مسموم با مواد مؤثره وارفارینف کوماترالیل و کلروفاسینون و مطابق با فهرست در فرمولاسیون های پاستا، گرانول، پلت و واکس بلاک هستند. از جونده کش های نسل اول محسوب می شوند. میزان غلظت ماده مؤثره در مورد کوماترالیل ۰/۷۵ درصد و در مورد کلروفاسینون ۰/۰۰۵ درصد است. پادزهر اختصاصی این ترکیبات نیز ویتامین K است.

۳- جونده کش های غیر ضد انعقادی شامل برومتالین، زینک فسفاید، فسفید آلومنیوم و فسفید منیزیم هستند که کاربرد آنها دارای محدودیت هایی مطابق جدول ۳ است.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهراسلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱	محمد رضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:
الهه جعفری هفشجانی (مدیر سالیانه های ساحل) تاریخ و امضاء:	شعبیه مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:		
افشین مظهری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:			

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰۰	شماره و تاریخ بازنگری:		
۱۳ از ۷	شماره صفحه:		

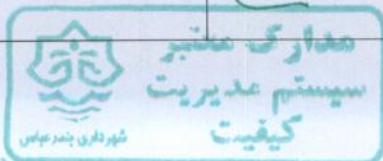
جدول ۲- فهرست جونده کش های ضد انعقادی تک دوز و محدودیت استفاده از آن

جونده کش های ضد انعقادی تک دوز	
نوع سم	محدودیت ها
برودیفاکوم	نباید در فضای سبز باز مورد استفاده قرار گیرد.
دیفتالون	در صورت اجبار به استفاده در فضای باز مسئول فنی باید ضمن ارائه مستندات فنی جهت توجیه کاربرد آنها، قبل از اقدام به طعمه گذاری از محل بازدید نموده و در خصوص مخاطرات احتمالی برای ساکنان و موجودات غیر هدف ارزیابی خطر محیطی به عمل آورد. فقط در صورتی که ارزیابی خطر مناسب باشد، می توان از این جونده کش استفاده نمود.
برومادیولون	تبصره: برودیفاکوم قابل استفاده جهت طعمه گذاری ضربانی است.
پفتاکوم	مسئول فنی باید قبل از انجام طعمه گذاری از محل بازدید نموده و در خصوص مخاطرات احتمالی برای ساکنان و موجودات غیر هدف ارزیابی خطر محیطی به عمل آورد. فقط در صورتی که ارزیابی خطر مناسب باشد، می توان از این جونده کش استفاده نمود.

۲- جونده کش های ضد انعقادی چند دوز: جونده کش های موجود در فهرست سموم مجاز کشور که کاربرد آن ها در برنامه های مبارزه با جوندگان شهری، بهداشتی و خانگی مجاز است شامل طعمه های سموم با مواد مؤثره وارفارینف کوماتترالیل و کلروفاسینون و مطابق با فهرست در فرمولاسیون های پاستا، گرانول، پلت و واکس بلاک هستند. از جونده کش های نسل اول محسوب می شوند. میزان غلظت ماده مؤثره در مورد کوماتترالیل ۰/۷۵ درصد و در مورد کلروفاسینون ۰/۰۰۵ درصد است. پادزهر اختصاصی این ترکیبات نیز ویتامین K است.

۳- جونده کش های غیر ضد انعقادی شامل برومتالین، زینک فسفاید، فسفید آلومنیوم و فسفید منیزیم هستند که کاربرد آنها دارای محدودیت هایی مطابق جدول ۳ است.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هفشجانی (مدیر ساعده های ساحل) تاریخ و امضاء: افشین بنظیری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: شعیب مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
شماره و تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره:		
۱۳ از ۱۳	شماره صفحه:		

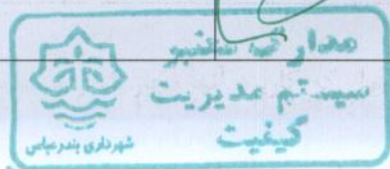
جدول ۳- فهرست جونده کش های ضد انعقادی و محدودیت های آنها

سم	محدودیت
برومتالین	برسیستم عصبی پستانداران تأثیر می گذارد. ماده مؤثره ۰/۰۱ درصد و صرفاً در فرمولاسیون واکس بلاک مجاز است. برای انسان و موجودات غیر هدف بسیار سمی است. موش ها و رات های تحت تأثیر این ترکیب تحرک طبیعی ندارند لذا برای حیوانات شکارچی صیدهای راحتی هستند، به همین دلیل این ترکیب در موجودات غیر هدف، علاوه بر احتمال ایجاد مسمومیت اولیه، موجب مسمومیت ثانویه نیز می شوند. فاقد پادزهر است و انزجار از طعمه در خصوص این ترکیب تاکنون گزارش نشده است. می بایست قبل از استفاده اقدامات لازم برای کاهش خطر انجام شود. مسئول فنی باید قبل از انجام طعمه گذاری از محل بازدید نموده و در خصوص مخاطرات احتمالی برای ساکنان و موجودات غیر هدف ارزیابی خطر محیطی به عمل آورد. فقط در صورتی که ارزیابی خطر مناسب باشد، می توان از این جونده کش استفاده نمود.
زینک فسفاید	جونده کش غیر آلی و حادالاثراست. فاقد پادزهر اختصاصی و برای انسان و سایر مهره داران چه از طریق تنفسی و چه خوراکی بسیار سمی و کشنده است. می تواند موجب مسمومیت موجودات غیر هدف شود به همین دلیل کاربرد آن صرفاً محدود به مبارزه با مخازن بیماری های واگیر بوده و حتماً باید زیر نظر فرد آموزش دیده و با تجربه و در چارچوب دستورالعمل های موضوع برنامه های مبارزه با بیماری های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دور از اماکن مسکونی مورد استفاده قرار بگیرد. کاربرد این ترکیب برای مبارزه با جوندگان در داخل مناطق شهری مطلقاً ممنوع است.
فسفید آلومنیوم	
فسفید منیزیم	جونده کشی غیر آلی، حادالاثرا و تدریجی است. فاقد پادزهر اختصاصی و برای انسان و سایر مهره داران چه از طریق تنفسی و چه خوراکی بسیار سمی و کشنده است. می تواند موجب مسمومیت موجودات غیر هدف شود به همین دلیل کاربرد آن صرفاً محدود به مبارزه با مخازن بیماری های واگیر بوده و حتماً باید زیر نظر فرد آموزش دیده و با تجربه و در چارچوب دستورالعمل های موضوع برنامه های مبارزه با بیماری های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دور از اماکن مسکونی مورد استفاده قرار بگیرد. کاربرد این ترکیب برای مبارزه با جوندگان در داخل مناطق شهری مطلقاً ممنوع است.

رعایت موارد زیر برای کلیه جونده کش های مندرج در این دستورالعمل که کاربرد آنها مجاز شمرده شده است

الزامی است:

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هاشم جانی (مدیر ساماندهی ساحل) تاریخ و امضاء: افشین مظفری (معاون خدمت شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: شهاب مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره و تاریخ بازنگری:		
۱۳ از ۹	شماره صفحه:		

۱. صرفاً جونده کشتهایی که نام یا فرمول آنها در فهرست جونده کشتهای مجاز کشور که از سوی سازمان حفظ نباتات وزارت کشاورزی ابلاغ گردیده است و کاربرد آنها و یا در مناطق شهری و یا اماکن انسانی در این دستورالعمل ممنوع اعلام نشده باشد قابلیت استفاده شدن در برنامه مبارزه با جوندگان آفت شهری، بهداشتی و خانگی را خواهند داشت.

۲. قبل از کاربرد هر جونده کشته باید برچسب روی آن مطالعه و موارد توصیه شده شامل ملاحظات قانونی طریقه کاربرد و سایر راهنماییهای مندرج بر آن بدون کم و کاست به اجرا درآید.

۳. کاربران باید از وسایل حفاظت فردی شامل دستکش، چکمه، لباس کار، کلاه و ماسک منطبق با خصوصیات فرمولاسیون انتخابی، مندرج در برگه ایمنی، استفاده نمایند.

۴. یک نسخه از برگ ایمنی مربوط به طعمه های مسموم مورد استفاده باید حین عملیات در اختیار تیم عملیات کنترل قرار گیرد. همچنین اطلاعات احتیاطات لازم در حین و بعد از انجام عملیات طعمه گذاری باید کتباً به مسئول محل اجرای عملیات اعلام گردد تا به نحو مقتضی به اطلاع ساکنین رسانده شود. مستندات مؤید این اقدامات باید در پرونده مربوطه بایگانی گردد.

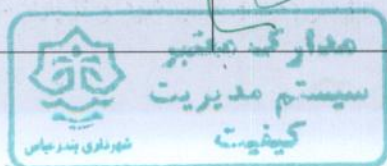
۵. ساکن یا ساکنین محل باید قبل از طعمه گذاری از طعمه مسموم مورد استفاده شامل ماده مؤثره و فرمولاسیون و همچنین محل های طعمه گذاری و اقداماتی که باید در صورت بروز حادثه انجام بگیرد، آگاهی پیدا کرده باشند.

۶. طعمه گذاری باید در داخل لانه جونده هدف انجام شود و از قرار دادن آن در معرض دید خودداری گردد. در صورتی که لانه در دسترس نباشد یا احتمال دسترسی انسان یا جانور غیر هدف به طعمه وجود داشته باشد و یا به هر دلیلی دیگری طعمه گذاری در داخل لانه امکان پذیر نباشد، حتماً باید از جعبه های طعمه استفاده شود.

۷. جعبه های طعمه باید به گونه ای باشند که ضمن دارا بودن امکان دسترسی جوندگان به طعمه، مانع از دسترس قرار گرفتن آن برای جوندگان تلف شده و یا طعمه های پراکنده باشد و آلوده آن به طور ایمن جمع آوری و به عنوان پسماند ویژه دفع شوند. همچنین هرگونه برهم ریختگی یا گم شدن طعمه ها باید مورد توجه قرار گرفته، گزارش شوند. مستندات مربوط به هربازدید و کلیه اقدامات انجام شده در خلال آن باید مستندسازی شده، بایگانی گردد.

۸. در محل انجام طعمه گذاری و نیز محوطه اطراف آن باید علائم هشدار دهنده نصب شود و تا پایان آخرین مرحله عملیات باقی بماند.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهره سلیمانی (ناظر عالی قضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هفشجانی (مدیر سامانه های ساحل) تاریخ و امضاء: افشین مظهری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: شعبیه مهیمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمد رضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی یوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهرداری بندرعباس
شماره و تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره:		
۱۳ از ۱۰	شماره صفحه:		

۹. بعد از پایان هر دوره عملیات کلیه سوابق باید به روزرسانی شده و مشخص شود که آیا آلودگی کنترل شده است یا خیر. همچنین باید اقدامات لازم جهت جمع آوری طعمه های مسموم باقیمانده از محل های طعمه گذاری به انجام برسد، از جمع آوری کامل آنها اطمینان حاصل شود و لاشه ها و طعمه ها جمع آوری شده به عنوان پسماند ویژه دفع گردد. جعبه های طعمه را می توان حسب نوع آن برای استفاده بعدی نگهداری نمود.

تذکر: معاونت بهداشت، کاربری بهداشتی، شهری و خانگی جوندگی کش های مندرج در فهرست جوندگی کش های مجاز کشور را بطور سالانه تعیین و جهت اجرا ابلاغ خواهد کرد. بدین منظور شایسته است این بند از دستورالعمل سالانه بروز و اطلاع رسانی گردد.

نحوه جمع آوری و دفع لاشه ها

مکان های طعمه گذاری شده باید روزانه مورد بازدید قرار گرفته تا طعمه های مصرف شده جایگزین شوند. همچنین باید دقت شود که لاشه جوندگان تلف شده و یا طعمه های پراکنده شده و آلوده به طور ایمن و ویژه جمع آوری شوند. دفن بهداشتی لاشه ها براساس استاندارد راهنمای دفن بهداشتی لاشه حیوانات برای جلوگیری از بیماری های همه گیر به شماره ۱۹۱۰۶ مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۱۰ تدوین و توسط سازمان استاندارد ملی ایران ابلاغ شده است. لذا شهرداری می تواند جهت اجرای عملیات مهار جمعیت موش با استفاده از نیروی انسانی موجود در شهرداری را پس از اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و گذراندن دوره های آموزشی مناسب برای آنها به مورد اجرا گذارد.

الزامات محل دفن

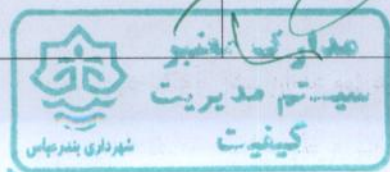
محل های دفن محدود به مناطقی است که دسترسی انسان یا دام را می توان کنترل کرد و نباید در مجاورت منابع آب، آب های سطحی و سفره های اصلی و یا مناطق مسکونی باشد که این مکان در شهر بندرعباس سایت تل سیاه می باشد.

ویژگی های خاک محل دفن، مانند بافت خاک، نفوذپذیری، شیب، عمق آب های زیرزمینی و توپوگرافی آن، باید در نظر گرفته شود. همچنین از زمین های دارای پرتگاه و یا خاک شنی بدلیل نفوذپذیری باید اجتناب شود. استفاده از آهک در یک منطقه برای دفن لاشه حیوان باید با توجه به وضعیت ملی و محلی آن منطقه تصمیم گیری شود. دلایل اصلی برای اضافه کردن آهک به شرح زیر است:

الف- پاکسازی آب اضافی با تبدیل کلسیم اکسید به کلسیم هیدروکسید (به عنوان مثال آهک هیدرات)؛

گاهی اوقات این روش در مناطق ساخت و سازی که در خاک بیش از حد مرطوب است استفاده می شود.

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمايه انساني) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:
الهه جعفری هفتجانی (مدیر ساماندهی ساحل) تاریخ و امضاء:	شعیب مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:		
افشین مطهری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:			

WU708	کد مدرک:	دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس	 شهررداری بندرعباس
۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	شماره و تاریخ بازنگری:		
۱۱ از ۱۳	شماره صفحه:		

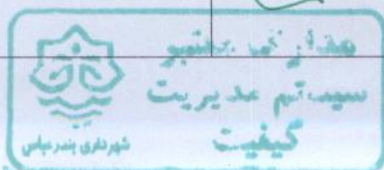
ب- تغییر جذب سطحی خاک رس به منظور اصلاح رفتار خاک رس؛
پ- تثبیت خاک های رسی بوسیله واکنش با خاک رس؛
ت- از بین بردن باکتری ها، احتمالاً با استخراج آب از آنها؛
ث- تبدیل بوی بد گازها به فرم کمتر ناخوشایند. برای موفقیت این عمل لازم است تا اطمینان حاصل شود که گازها به جای عبور از امتداد مسیرهای ترجیحی جریان اطراف آن از طریق آهک بگذرد؛
ج- برای تبدیل پساب آلوده و شیرابه به اشکال کمتر مضر؛
چ- کنترل pH به منظور افزایش تجزیه باکتریایی و یا شیمیایی لاشه ها؛
ح- افزایش رشد کرم های خاکی. این احتمالاً تنها در موارد دفن ساده کاربرد دارد؛
لازم به ذکر است استفاده از مواد ضد عفونی کننده که برای از بین بردن عامل بیماری تب برفکی^۴ استفاده می شوند، اسیدی هستند. براین اساس بیم آن می رود که استفاده از آهک ممکن است به حفظ برخی از عوامل بیماری کمک کنند.

۴- مبانی و مراجع قانونی

سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، وزارت کشور، ۱۴۰۳. راهنمای مهار جمعیت موش در محیط های شهری. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۴۰۲، دستورالعمل بهداشت محیطی ضمیمه فهرست سموم جونده کش مجاز کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان اصفهان مدیریت خدمات پشتیبانی، ۱۳۹۵. آشنایی و مقابله با جوندگان موذی (موشها). سازمان استاندارد ملی ایران، ۱۳۹۳. کیفیت خاک- راهنمای دفن لاشه حیوانات برای جلوگیری از بیماری های همه گیر.

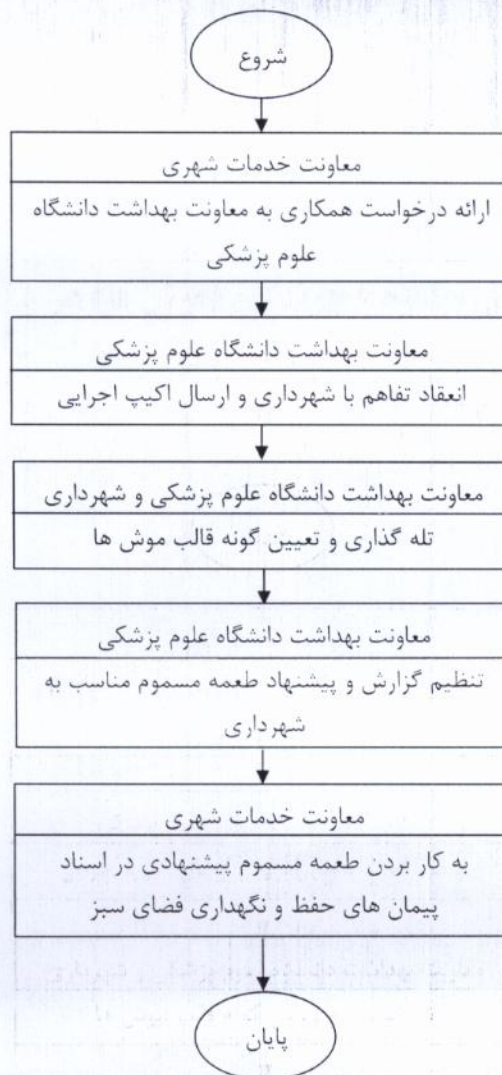
۵- شرح فعالیت ها (روند عملیات):

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهره سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری هفشجانی (مدیر ساماندهی ساحل) تاریخ و امضاء: افشین مظفری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ شعبه مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

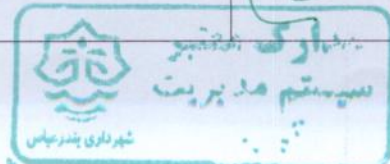

⁴ Foot- and-Mouth

فاز مطالعاتی

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری همشجانی (مدیر سامانه های مداخل) تاریخ و امضاء: افشین مظهری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱ شعبه مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

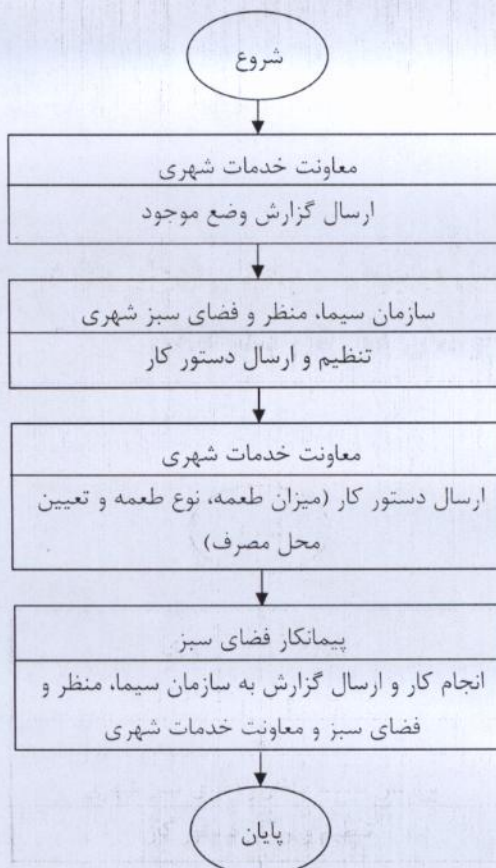

WU708	کد مدرک:
شماره و تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۰۱-۰۰	
شماره صفحه: ۱۳ از ۱۳	

دستورالعمل مبارزه با جوندگان (موش ها) در بوستان های شهر بندرعباس

فاز اجرایی

۶- پیوست

تهیه کننده	کنترل کننده	تایید کننده	تصویب کننده
زهرا سلیمانی (ناظر عالی فضای سبز) تاریخ و امضاء: الهه جعفری بخشجانی (مدیر سامانه های ساحل) تاریخ و امضاء: افشین مظفری (معاون خدمات شهری) تاریخ و امضاء:	آزاده رنجبر (مسئول امور بهبود روشها) تاریخ و امضاء: ۱۳۸۲/۰۸/۲۱ شعیب مهمی (مدیر نوسازی و تحول اداری) تاریخ و امضاء:	محمدرضا کهوری (معاون برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی) تاریخ و امضاء:	مهدی نوبانی (شهردار بندرعباس) تاریخ و امضاء:

